

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази једанпут у месецу. Предплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола пене. Донеси и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 6.

У Сомбору, 10. Јунија 1887.

Год. XIX.

УРЕДБА

вис. срб. нар. Школског Савета о обдржавању учитељских конференција
под бројем 30. од 1879.

(Поново објављена у Априлу 1887.)

Конференције учитељске за то се држе, да се заједнице светују, договоре и предлоге или одлуке донесу, како да се унапреди васпитање и наука деце и поправи стање народних школа и учитеља у сваком погледу.

Ове су конференције (зборови) или местне, или среске, или епархијске, или опште, како их или држе учитељи из једног места, или сви учитељи из једног школског среза, или учитељи једне епархије, или сви учитељи скупа.

1. Месни учитељски збор.

У сваком месту, где има четири или више срп. правосл. учитеља (§. 88. од уредбе школске) и учитељица, чине месни учитељски збор. Ту је председник месни управитељ школе, или његов замесник, којег учитељи између себе или другог већином гласова изберу.

Месни учитељски збор држи своје састанке сваког месеца, а по потреби и чешће, кад год председник чланове уредно сазове, а дужан је сазвати, кад год близу половина чланова то жели.

Само редовни учитељи су и редовни чланови збора учитељског с гласом, а помоћници, привремени учитељи имају само саветујућег гласа.

Редовни чланови дужни су неизоставно доћи у седницу, друкчије плаћају новчану казну, коју епарх. школ. одбор нареди и у корист, коју овај нареди н. пр. у корист месне учитељске библиотеке. Само болест измињује и мора се напред председнику јавити, које овај у седници објави.

Желити је, да присутни буду и свештеници, школски старатељи, дечији родитељи и други пријатељи школе и имају се позвати, кад год би договора било о питањима, што се тичу и њих.

О радњи збора воде се уредни записници.

Пре разласка одређује се, у колико је можно, време за идућу конференцију, да се зна и спреми, ко хоће.

2. Срески учитељски збор.

Сви учитељи и учитељице једног школског среза чине срески учитељски збор. (§ 89. школске уредбе)

Срески учитељски збор држи своје састанке или у главном месту својег среза, или где има така школа, која може служити за углед, или где се договоре.

Срески учитељски збор састаје се сваке године двапут, на крају зимњег и на крају летњег школског течаја, а по потреби и више пута кад $\frac{1}{3}$ чланова то иште.

На ове састанке дужни су доћи сви учитељи и учитељице, друкче плаћају новчану глобу, коју епарх. школ. одбор одреди н. пр. у корист епархијске учитељске библиотеке. Извињују се само случајеви болести по услову, као што је код месног збора наведено.

Седнице су ове јавне и може присуства бити сваки члан цркв. општине и желити је, да и на ове договоре дођу и свештеници и да учествују саветом особито у питањима тичући се месног надзора школе и тучући се цркве.

Учитељима дају њихове општине *gratis* подвоз и по 1 фр. 50 н. дневнице из школске или из црквене касе.

Председник у свим среским конференцијама је дотични школски референт или његов заменик, којег учитељи већином гласова изаберу.

И овде се пре разласка одреди дан и место и време за идућу конференцију и за писмене израде одреде се судије, којима се морају ове најмање 14 дана пре идућег састанка доставити, да бих их могли тачно прегледати и своје мњење и примедбе поднети. На конференцији се писмена израда заједно с пресудом критиачевом прочита и онда се о томе води дебата.

О свакој конференцији води се записник, који се има у верном препису послати епарх. школ. одбору.

Срески учитељски зборови могу само преко својег епархијског збора подносити предлоге школском савету и то преко еп. школског одбора.

Подробни пословник имају да начине зборови сами и да га поднесу епарх. школ. одбору на одобрење.

3. Епархијски учитељски зборови.

Сви учитељи и учитељице једне епархије чине епарх. учитељски збор (§. 90. уредбе.).

Епархијске учитељске зборове сазива епар. школска власт. На ове скупове не морају долазити сви чланови учитељи ни учитељице. већ само оня, које срески зборови изберу за ово, или у случају болести ових њихови заменици, које срески зборови изберу.

Ако који од ових одборника не дође, плаћа новчану глобу, коју епарх. школ. власт нареди н. пр. у корист епархијске учитељске библиотеке.

Конференције ове држе се по потреби једаред у години и то о великом распусту, или испред епархијске народне скупштине, или кад епарх. школ. власт нареди у месту, где је ова.

У епархијском збору председава епарх. школски референт или његов заменик, којег епарх. учитељски збор већином гласова избере

Пре рада држи се предконференција, где се углави ред рада и у главном све сврши, да нема у скупу много дебате. Ни један предмет не може у конференцији претресен бити, ако није пре био у предконференцији.

И о овом раду води се записник, који се пре разлаза прочита и веран препис достави епарх. школској власти ради знања и потребних даљих наређења.

Свака епархија даје у изводу извештај о радњи својих среских и епархијских конференција школском савету.

Желити је, да и среске и епархијске конференције одмах заведу учитељске среске и епарх. библиотеке из учитељских прилога и других припомоћи, а које ће се књиге куповати и листови држати, одређиваће дотични зборови.

Исто тако је желити, да се приликом том удесе изложбе од учевних опрема и од учевних радова као и практична предавања из школских предмета и ако је у месту или школе за углед или гимнастичког или певачког друштва, или угледних вртова, воћњака, свиларе, или других радионица, особито у домаћој индустрији, да их сви чланови збора учитељског прегледе.

4. Општи учитељски збор.

Држаће се кад нар. црк. школски савет нађе да је потребно, он ће га сазвати и одређеће место и дан и све, што је нужно за општу учитељску конференцију.

НЕКОЛИКЕ БЕЛЕШКЕ ЗА ИСТОРИЈУ ПЕДАГОГИЈЕ У СРБА.

Од Владимира Красића.

(Свршетак.)

II.

Адам Драгосављевић.

Адам Драгосављевић, родио се у селу Бремену, у Барањској жупанији, 18. Фебруара 1800. (У М. Ђ. Милићевића „Историји педагогије“ погрешно стоји на страни 560, да се Драгосављевић родио 1830. Ја сам 1879. дао исписати из протокола „Крещаемиџ“ у Бремену дан и годину његова рођења). Оцу му беше име Симеун, матери Јевросима. Био је учитељ у Шиклушу, Мохачу и Вуковару. Знао је врло добро грчки и латински. Највише се бавио филологијом. Од њега имамо „Превод псалтира као прва проба на српском језику.“ У Бечу 1833. — Најзнатнија су му дела: „Немачка граматика за децу и за свакога, који је рад немачки језик из књига да научи“ (Прво издање изашло 1833, а друго 1851. у Пешти у типографији Василија Козме), и „Постанакъ славенски слова или писменость каква е и каква треба да е у српском њзыку,“ печетано у Београду 1840. Осим тога писао је више помањих састава у „Летопису Матице Српске“ и у „Бачкој Вили.“ Умрѐо је у Опатовцу (у Срему) 16. Јулија 1862.

III.

Лука Милованов Георгијевић.

Лука Милованов Георгијевић, српски учитељ у Будиму. Родио се у Босни, у нахији Сребрничкој, која се зове Осат. У Винковцима је учио српски и немачки и изучио шест латинских школа. После је у Сегедину свршио философију, а у Пешти права маџарска и постао јурат. Године 1810 написао је дело о „Сличноречности“, које је издао 1833. Вук Ст. Караџић с насловом: „Луке Миланова онит наставлења к србекој сличноречности и слогомерју или просодии. По новом правописања начину сматрајући на повод к новој весма пуждној србекој писменици или језиконауку списат 1810. А издао га Вук Стеф. Караџић. У Бечу 1833.“ — По жељи владике Дионисија Поповића преводио је он на српски нека дела с латинскога језика. Умрѐо је у Будиму 1820. године; а било му је око 80 година, када је умрѐо.

О ВАЖНОСТИ МОРАЛНОГ ВАСПИТАЊА.

(Продужење.)

За рана треба децу раду, реду и вредноћи привикавати. Учити их ваља, да је мудро и право, да сваки свој дар, своје снаге и време на добро употребљује и да би неправо било, да се дају од других људи служити и помоћи у ономе, што сами извршити могу. Доказивати ваља деци у свакој прилици, да су сви људи један с другим скопчани, да један другог потребују и зато је нужно за општи напредак удружено радити. Децу треба учити, да рад човеку послове олакшава, да углед и поверење код других задобија и да се на последку стална вредноћа богато награђује. Даље, да је радивост особено средство, које човека од греха и несносног дугог времена чува; да је велико задовољство вреднога, када на свој сретно свршени посао и при томе најјачање тешкоће погледи и види, да је тим корист себи и другима указао. Та поучења треба деци дубоко у срце усадити и њима у томе добрим примером предходити. Децу треба придржавати, да сваки посао у згодно време предузму и све, што радити имају — колико њине године и снаге допуштају — да правом тачношћу извршују; тим ће њима љубав реду и вредноћа у природу ући. Онда не ће у будуће своје послове као тежак терет сматрати, не ће за сваком забавом трчати, а тим ћемо децу много сигурније од недостатака и нужде сачувати и много користнијима члановима друштва учинити, него када јој при противним наклоностима ма какво велико богатство оставимо.

Децу треба највећом пажњом смирености и пристојности учити. Не треба децу похваљивати онде, где нису заслужила и не треба дозволити, да јој други појмове о њином лепом тјелесном саставу, или о њином високом пореклу, или о њином богатству разјашњавају. Децу треба учити, да све оне, који њу због тога уздижу и похваљују, за ниске ласкавце, незналице и себичне људе сматрају, који са свим другчије микле, него што говоре, или при томе какав особени добит траже. Показати јој треба, да та спољашња отличија мало праве вредности имају, да се лако изгубити дају, да она човека добром и опште користном раду обвезују, а да га презрења достојним чине, када он то или злоупотребљује, или је још мање добродјетелан него други, који толико средства и нагона томе немају. Не треба презирати добродјетелне, ма они сиромашни и оскудни

били, него их частвовати. Треба деци пред очи изнети, да су незналице сами по себи слаби људи и да често са висине, па коју су се понели, доле падају. Децу треба учити, да је несавршена и незнатна човечија мудрост и добродјетељ и да оне од поучења, избражења и спољашних околности зависе. Показати јој, да су у томе од многих других далеко надмашена, који — може бити — мање помоћних средства имају и да се још морају много трудити, да онако мудра и добра постану, као што би могла и требала. — Особено треба је онда у смирености вечбати, када се увређена осећају, или када јој се част и поштовање неуказује, као што су она очекивала. Ту треба децу опоменути на њине погрешке и слабости, на оскудицу њиних заслуга и на несмотреност, којом она говоре и раде. Треба јој појмљиво учинити, да се лако даје без рђаве намере или непријатељства, из несмтрености нешто рећи и учинити, што се другима не допада, или што се рђаво тумачити може. Треба се особено чувати незнатним распрама велику важност дати, које пажњу заслужују, јер се тим част у опасност ставља. Децу треба упражњавати при свакој прилици у помирљивости и великодушију. У место да би јој говорили: ово не морате ви трпити, оно немојте без казни оставити, ви не морате више него други радити и можете зло злим вратити, — треба јој рећи: да се на такве маленкости не треба обзирати, оне нису вредне пажње, да нас узнемирују, радујте се, ако сте мудрији и бољи од других и сажалевајте оне мање мудре и горе, — али их не треба презирати. Не треба дозволити деци, да у распри међу собом или са другима живе. Показати јој треба, да је то непријатно стање и да задовољство ограда. Децу треба опет заједно довести, ако су се раздвојила и представити јој, да је незнатан узрок њине распре, да су и она само лако увидити могла, да су ствар боље испитала, а не одмах у жестину дошла. Забранити јој треба сваку освету и поучити је — чим она поњати узмогу — да осећај кривице и слабости освету, а убеђење невиности и јачине великодушије показује.

Треба код деце љубав и наклоност спрам свују људи пробудити. Учити је, да људе као људе, т. ј. свестне створове сматрају. Дубоко јој треба улити природну једнакост свију људи, да се не би она од блеска, узвишења и богатства заслепити дала, те гордељива и бездушна постала. Не треба јој дозволити о простим и незнатним људима зло говорити, а ако би

то чинила, то јој треба показати, да те особе, које она простим и незнатним зову, много више заслуге од ње имају и да је још са свим несигурно, да л' ће она сама, или чрез своје рђаво понашање, или чрез своју случајну несрећу у ту исту ниску класу људи пасти и принуђена бити код оних сажалења и помоћи тражити, које сад без икаквог узрока презиру. Децу треба у том погледу чувати са њиним понашањем и спрема млађих. Не треба дозволити да деца њима са презрењем, са упорством или на заповедајући начин на сусрет иду и да се као строги и самовољни господари понашају, јер деца се морају слушању, а не заповедању да уче. На против треба јој вредност послуге, коју млађи њиним слабостима и неискуству указују, пред очи ставити и када би се она у нашем присуству што неумесно заповедати усудила, то се не сме дозволити извршити. Треба учити, да карактер и владање човечију праву вредност опредељују, а не хаљине и блесак; да се више на рад, него на знање гледи; да страст човека осуђује, а не забуна; да сваки мора својој савести следовати, па ма то и непријатно било; да пред Богом нема разлике у особи, него да су му они људи најмилији, који се њега боје и право раде. (Свршиће се.)

НАШЕ УЧИТЕЉИЦЕ.

— За награду. —

(Продужење.)

Да ли треба да овде говорим о позиву школином? Да ли је нужно, да навађам све оно, што се од школе тражи? Да ли да спомињем све оно потанко, што се од ње ишчекује? — Ово би ме врло далеко одвело од теме, а уверен сам, да то и саме учитељице знају.

Ја ћу само да се дотакнем васпитања, које је школи један од најсветијих циљева. Али ово васпитање не сме бити ни једним потезом застрањено, оно мора бити чисто као сунце, мора имати одређен правац свој. Само најчистије врлине морају бити средства, којима ће се дечија душа и ерце да оплемењују.

Нека дакле учитељица психолошки проучи људско срце и душу. Нека их расцепка на најситније делиће, па нека све рђаве склоности и страсти, заблуде и пороке одстрани из њих. И кад их је онако прекарила, онда нека скупи све врлине у једно, па ће јој то бити велики помагач приликом васпитања. Све оно прво нека гледи, да из деце искорени, а за ово друго,

т. ј. врлине, нека јој буде вечито старање, да што већма омили деци, како ће се то упити им у срце и душу.

Од порока и заблуда да споменем: лаж, гордост, охолост, завист, злобу, мржњу, надувеност, јогунство, тврдокорност, а има још и многих других.

Ови наведени лоши друзи дечијих срдаца и душа нека буду учитељици вечити предмет нападања. И најмању прилику не сме она пропустити, а да их се само гнушањем не дотакне.

А кад бих сад хтео, да наведем и све врлине, које учитељица треба при васпитању на уму да има — онда морам свакако почети двема најважнијима. Можда сам тиме, што рекох најважнијима, дошао с психологијом у опреку, јер врлине су све подједнако важне, али ја ипак схваћам ове две, бар за наш народ, као најважније; *а то су побожност и љубав према народу.*

Где су ове две врлине, ту је одмах чиста душа и срце. Јер прва показује непоквареност душе, а друга непоквареност срца. За то треба да сав школски живот почива на њима. Дух овај треба да целу школску наставу провејава.

Нека учитељица сваком приликом утврђује и шири међу децом врлине ове. Нека их учи љубави к Богу и народу. Нека им износи пред очи светла дела богобојажљивости и родољубља из црквене и народне повеснице. А има таквих лепих црта и у народним песмама нашим. Све ово може силно да утиче на дечије срце и душу. Пример више вреди него све речи без њега. И за то учитељица мора све старање своје уложити, а да што више таквих примера нађе. И историја светска и књига живота мора бити увек пред њом отворена. Па онда ће имати неисцрпљиве грађе за рад свој.

Уз ово треба да учитељица даје деци и упутства, како би она сама самосвојно могла познати прошлост нашег народа. Овим познавањем деца би уједно упознала и највећег душмана нашег, који је вековима уз нас; — увидила би, да је душман тај неслога српска. Па кад би добро познала, да је она крвни непријатељ наш — биле би оне, позније као жене и матере, апостоли и проповедници слоге, коју би оне, с материнским млеком већ, задахнуле у одајчад српску. Ми одавно тражимо начина, да дођемо до слоге, па шат би се овим начином можда то постигло.

Да ову тежњу за познавањем прошлости народне учитељице међу децом створи — има један начин, а тај је, да им омили

читање, дакле, да им улије љубав к томе Ова би љубав увела децу у почетак врела, где је источник живота српског народа, водила би их даље кроз сву прошлост нашу па све до данашњих дана. Па треба ли да ређам, шта би постигла деца тиме? Да ли да ређам све оно, што би деца искусила у том проучавању кратког низа наше среће и дугог низа наших јада? — Не! Морао бих тада исписати сав живот наш од почетка до садашњости . . . неколико капи задовољства и славе у толиким силним вртлозима Србинове несреће и мучеништва тешког . . . А и без овога исписивања — учитељице ће и саме појмити, да јесте важна прошлост наша за проучавање. Појмиће, па ће свакако се трудити, да у деци подстакну вољу на то.

Ал и иначе је љубав к читању нарочито по наш народ веома важна. Ја, субјективним својим мишљењем, увек би је ставио међу оне потребе нашега народа, на којима се утемељује сав спас његов. Љубав к читању пружила би узвишене забаве нашем народу, те би се онда искоренило у њему пијанство и друге страсти, које служе само на пропаст његову. Кад би се ова љубав за читање одомаћила у нашем народу, онда он не би тражио, да споменути страстима крати време, већ би му она била забавиља у слободном времену и доколици. Уз то би ова љубав и најкрасније врлине ширила у народу. А кад би у народу било више врлина и напредак би пре дошао. Дакле ова љубав би користила нам и врлинама и напретком. Ја сваћам, да је дружење с ваљаном књигом увек само дружење с добрим, леним, племенитим и узвишеним — какво друговање само срцу пуном врлина годи и даје насладе. Дакле, при тој љубави к читању одредити за увек и правац, да само добра дела буду вечита жудња дотичним — то нека буде учитељици увек пред очима.

По књигама, које читач чита, може се познати и душа његова. Човек добре и племените душе свагда ће само добре књиге тражити, дочим ће човек покварена срца само с књижевног сметишта узимати дела гаднога садржаја, који одговара покварености његовој.

За то и поново велим, да учитељица добро пази на правац читања, ако већ предузме себи, да га ученицама својим омили. При оваком правцу срца дечија би и позније увек била снажна, да одбаце од себе сваки нападај гадних страсти и похота. Па овај правац би управљао и целим животом њиховим.

Но љубављу овом користила би се и наша књижевност. Њен, сад још слаби лет, далеко већма би ојачао, кад би се она могла да у целом народу рашири, где нарочито од наших Српкиња, а опет нарочито од простих — врло мало вајде има. Онда зацело не би морали они листови, који се за наше женскиње покрећу, да на првом кораку пропадну. Права љубав к читању тражила би и дела побожне садржине, те тако би се уз познавање наше прошлости и побожност, а с њоме и друге врлине у нашем народу шириле.

Још би се дало врло много користи набројати, које би се постигле том љубављу к читању, ал биће доста и ове, што сам до сад навео.

Ја сам морао и коју више да проговорим о њој, а то зато, што би она била врло добар начин, да се побожност и родољубље што сталније међу децом укорени. А ове две врлине које су сваким даном у народу нашем — на жалост — све ређе, те две врлине су круна свима осталим врлинама.

Но да пођем даље: шта би још учитељице могле да постигну с васпитањем у школи?

Споменуо сам већ две врлине: побожност и љубав према народу, а за овима се ниже још дуги низ такођер лепих врлина.

Учитељица би требала да учи и да привикава децу још: поштовању старијих, истини, правди, мирољубивости, скромности, стиду, чистоћи, вредноћи, реду, пристојности — што су све лепше од најлепших врлина. Ове врлине су само оно право средство, којима се може да облагороди и оплемењује срце и душа дечја. Па кад се у њих усеје овако семе, како ли ће диван бити плод његов, који ће се видети у делима потоњих жена, матери и Српкиња.

Но још има нешто, чему учитељица такођер треба да велику пажњу поклони. А то је штедња и умешност у домазлуку, што већим делом нашим Српкињама не достаје. Истина, да је на ову дужност више позван дом родитељски, али свакако опет припада овде школи, да она у томе темељ удари. Па на таком здравом темељу биће само прибрано градиво средство за даље зидање. А ово прибирање градива нека школа међу децом шири и нека их она у томе вежба, да добро схвате и науче, како ће што савршенија у томе бити. Кад би школа ово ударила, онда не би виђали толику збрку у домазлуку наших Српкиња, а њима чуварност би се јасно видела у пуним вајатима.

Но колико год да бих прпео, шта би све још могле учитељице у школи са децом да раде — не бих ово никад могао исцрпети. Ја ћу само и опет да опоменем учитељице, нека се у свакидашњем животу што више упусте у проучавање, па ће ту наћи толико и толико грађе за рад свој, која је дебелим слојевима нагомилана у кућевном и у друштвеном животу наших Српкиња.

(Наставиће се.)

СЕДНИЦА В. СРБ. НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА.

У Ср. Карловцима 13. и 14. Априла 1887. држана.

(Свршетак.)

Управитељ учитељске школе Сомборске Н. Ђ. Вукићевић подноси извештај, да је он наредбе високог Школског Савета од 1885. под бројем ^{203. 270. 276.} _{127.} — које местни школски одбор Сомборски није учитељима у своје време објавио, — у смислу налога вис. Школског Савета учитељима сомборских србских народних школа у препису публиковао, и да је оне између њих, који се досада наредби вис. Школског Савета од 1885. бр. 90./73. нису у свему повиновали, званично позвао на основу в. наредбе Школ. Савета од 3. и 4. Нов. 1886. бр. 105., да својим потписом потврде, да им је горепоменута наредба прочитана; што су они и учинили 17. и 18. Децембра 1886.

Том приликом је поменути управитељ у смислу предхваћене наредбе вис. Шк. Савета званично и озбиљно изјавио дотичним учитељима, да су они под теретом најстрожије одговорности обвезани у свему без одлагања повиновати се управи учитељске школе, и себе за учитеље вештбаонице приправничке сматрати. Извештај овај узет је на повољно знање.

Управитељ србске учитељске школе сомборске Н. Ђ. Вукићевић извршујући наредбу вис. Шк. Савета од 5. Фебр. 1887. бр. 9. и 10. званично извешћује, да је он 18. Фебруара — без противљења од стране сомборског местног школског одбора, шта више у неку руку по саизволењу председника истог одбора, — учитеља сомборског Велимира Чонића у трећи разред средредне школе сомборске, која за вештбаоницу приправничку служи, у присуству осталих учитеља увео, и од тог часа су вештбања приправничка и у овом разреду одпочета. Уједно подноси у препису званичне дописе, председника местног школског одбора сомборског у овој ствари, — и јавља, да је пошто се овде настањене свршене приправнице нису хтеле примити суплирања у буковачкој школи сомборској, суплирање у њој поверио Јустину Манојловићу приправнику III. разреда. Са одобрењем на знање узето.

Исти управитељ доставља жалбу учитеља Велимира Чонића и суплента Јустина Манојловића, да им благајна србске црквене общине сомборске никако неће да изда плату, при свем том, што је законити председник црквене общине сомборске на предлог управитељев још у Фебруару писмено упутио исту благајну, да плату горњој двојници уредно издавати има. Наредено је неотложно позвати Епархијски Админ. Одбор

бачки, да поменутој благајни строго наложи, да се плата Велимиру Чо-
нићу учитељу III. разреда школе сомборске од 18. Фебруара, а Јустину
Манојловићу супленту буковачке салашке школе у Сомбору од 20. Феб-
руара из школске квоте црквене общине сомборске одмах издати и у
будуће редовно издавати има.

Прочитан је извештај Е. Шк. Одбора будимског о стању срб. веро-
исповедних школа у тој дијецези за годину 1885—6. По овоме има у
Будимској дијецези у 61-ој общини 48 вероисповедних србских народ-
них школа са толико учитеља. Број православног становништва у истој
епархији износи само 18.862 душе; број деце за школу обавезне од
6—12 година износи 2152, а од 13—15 година 713. Свега 2865 деце. Од
ових у школу иду 2455. а не иду: 495. Успех у свима школама је у об-
ште добар. Епархијски школи референт прегледао је у течају 1885—6.
године 23 школе. Међу учитељима оспособљених има 33, а остали су не-
оспособљени. Школских здања има 48, школских вртова 21.

Овај извештај узет је на знање.

Е. Шк. Одбор Будимски подноси записнике својих седница за год.
1885—6. Узима се на знање.

Удовица покојног умировљеног школ. надзорника Дим. Чобића Ка-
тарина Чобића, старице од 82 године, моли за мировину. Препоручује
се В. Саборском Одбору, да јој из пенз. учитељског фонда мировину од
80 фор. подари.

Ана Миладиновића удовица Исидора Миладиновића негд. учитеља
у Пивницама, 74. године стара и полуслена, моли за мировину. Препору-
чено В. Саборском Одбору, да се овој старици, ако је можно, припомоћ
из пенз. учитељског фонда подари.

В

СРПСКО ПРАВОСЛАВНО ПЈЕНИЈЕ.

(Књижевни приказ.)

„Српско православно пјеније по Карловачком старом начину у по-
те на један глас написали Гаврило Бољарић, свештеник и вероучитељ на
вел. гимназији, и Никола Тајшановић, нар. учитељ и учитељ пјевања на
препарандији и великој гимназији Сарајевској и т. д. Свезка I. Својина
сачинитеља. 1887.“

Споменута књига, у којој је већином литурђијско појање, веома је
добро дошла нашим приправницима и богословима, јер ће помоћу ње
узнати се с појањем по старом карловачком начину, који је од најпра-
вилнијих и најлепших.

Ово дело посвећено је високородном господину барону Федору Ни-
колићу од Рудне, а изнеће више свезака. Таквих свезака има већ три-
четири за штампу спремлених.

Прва је свеска овог дела већ штампана са следећим одабранам са-
држајем: „Алилуја“ после апостола; три херувике и то првога гласа,
руска и Станковићева; достојно на 6 различитих начина; причастно;
хвалите 8 гл. као то иделотин; причастно божићење; 5 самопроизволних

причастна; „Царь небесый“ велико; Нынѣ слыи „Вкѣсите и велико Святѣ; „Ѡ тебѣ радѣется“ мало и велико; „Да молчитѣ и Гласѣ Господень.“

У II. свеску ће доћи многе стихире и 7 комада из архијерејске службе.

У III. свесци изићи ће свих 15 ирмоса.

У IV. свесци 15 великих сједална.

У V. свесци лепа збирка из грчког појања. — Из сваког одјела гласовног по једну стихиру, неке тропаре, кондаке и литургију.

Ово дело ставило је себи важну задаћу да упозна сваког са правилним нашим појањем, јер не поје се наше црквене песме свуда једнако, и тиме би се једаред та цел постигла т. ј. правилно и једнако појање наших црквених песама.

Дело то намењено је за богослове, учит. приправнике, ученике средњих школа и за сваког учитеља нашег цркв. појања.

Пошто сам укратко саопштио садржај овога веома важног дела у нашој црквено-музичкој књижевности, које су трудољубиви писци по најбољим изворима написали, за дужност сматрам дело то најтоплије препоручити, јер ако ово дело повољног одзива нађе, изнеће и више свезака, што од свег срца желимо, јер ће десна рука бити свима љубитељима нашег дивног црквеног појања.

Израда је лепа и цена је I. свесци 1 фор. а. вр. и добити се може код сачинитеља у Сарајеву.

Драугин Блажек.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Испити. У србској учитељској школи Сомборској започети су већ у име Божије и у добри час испити. Писмени испити за оспособљење свршених приправника држани су 8. и 9. Јунија пре подне од 8—12. Први дан из србског језика, а други дан из рачуна и геометрије. Јунија 12. пре подне држаће се писмени испит из мађарског језика. Устмени испити за учитељско оспособљење држаће се 18. 19. 20. 21. и 22. Јунија. Годишњи испити у првом и другом приправничном разреду држаће се 11. 13. 15. 16. и 23. Јунија и 26. Јунија.

У србској вишој девојачкој школи Сомборској држаће се годишњи испити 16. и 17. Јунија. У основној пак школи Сомборској држаће се испити 25. 26 и 27. Јунија пре и после подне. Благодареније ће бити на Петров дан, а следећега затим дана прочитаће се у приправничком заводу разреднице са проглашењем оспособљења за учитељство, и тиме ће се школска 188⁶/₇. година и 75 година обстанка овог завода завршити.

Сечај за катихету. На упражњено место катихете и професора црквеног појања у србској учитељској школи Сомборској отворен је сечај до 20. Јулија. Катихета у учитељској школи овој је у смислу закона редовни професор. Њему у дужност спада предавање науке вере и катихетике, библијских повести, литургије, историје црквене, тумачење недељних и празничних апостола и евангелија, настава у црквеном појању литургијском, малом, осмогласном и великом и у правилу црквеном и надзор над полазењем цркве и над читањем, појањем и владањем приправника и приправница у цркви при свакидашњем богослужењу као и религиозно васпи-

тавање младежи у духу православне вере. Он је дужан сваки дан у цркви при богослужењу присуствовати и предавања у 18. седмичних часова вршити, па пошто толико часова није одређено за наставу у вери; то ће се од њега захтевати по околностима, да или који од наставних језика, или од других школских предмета у 3. до 4. седмична часа по потреби предаје. Плата је катихете и редовног професора приправничког 1000 фр. и 100 фор. у име станарине. Осим тога петогодишња повишица од 100 фр. а после тридесетогодишње службе мировина у износу постигнуте плате.

Желити би било, да се за ово место место надгачу најваљанији свештеници, који су и са методиком и катихетиком добро познати и у црквеном појању највештији.

Богословија у Задру. Православна Богословија у Задру стоји под управом Преосвештеног г. Стефана Кнежевића Епископа Далматинског. У њој делају три редовна професора, један учитељ појања и правила и један привр. професор. Слушалаца има у првом разреду 4, у другом 2, у трећем 3, у четвртном 6. Свега 15. Ректор семеништа је редовни професор Богословије јеромонах Митрофан Шевић. Државних питомаца у семеништу има 24, од којих 8 слушају богословске науке, а остали полазе гимназијске разреде спремајући се за ступање у Богословију. Осим тога у семеништу су један питамац земаљске владе у Сарајеву и два о свом трошку; сва тројица полазе гимназију у Задру. Зелићевих питомаца има три, од којих је један у Богословији, а двојица у гимназији.

Наименовање. Г. Драгомир Путник испитани срб. нар. учитељ наименован је за учитеља ербске (комуналне) горњоградске основне школе у Панчеву.

НЕКРОЛОГ.

Ђорђе Грујић, парох мохолски, преставао се капљом ударен ноћу између 29. и 30. Априла у Мохолу у 76 ој живота години, после десетогодишњег службовања свог у истој општини, где је најпре много година као учитељ и ђакон, а од 1845. г. као свештеник служио.

Милош Димитријевић, парох бајски, после дужег боловања преселио се у вечност 20. Маја о. г. у 48 ој живота свог години у Баји. Покојник је за младости као свршени богослов и ђакон неко време одправљао дужности учитељске у Т. Бечеју.

Андрија Јовановић, учитељ у Куманима, преминуо је напрасном смрћу од капље 17. Маја у Куманима. Био је родом из Вршца, а свршио је учитељску школу у Сомбору. Оставио је после себе удовицу и троје нејаке деце.

Нове књиге.

Нова школска књига. „Рачуница (Аритметика) за прва три разреда гимназијска, за више девојачке и остале налик школе по Др. Фрањи Мочнику и другима, израдио Андрија М. Матић гимн професор. (Друго поправљено издање). У Новом Саду. Издање књижаре Л. Јоцића и друга. Цена 1 ф. 50 нв.

Објава.

Знања и равнања ради част ми је п. н. члановима одбора за сазив српске учитељске скупштине у Карловац овим путем саопштити отпис високе кр. хрв. слав. далм. земаљске владе у Загребу, саопштен преко кр. жупанијске области загребачке, који дословце гласи овако :

„*Visoka kr. zemaljska vlada odjel za unutarnje poslove glasom odpisa od 12./3. t. g. br. 6650 ne nalazi udovoljiti molbi odbora osposobljenih na karlovačkoj učiteljskoj školi učitelja i učiteljica za dozvolu saziva učiteljske skupštine u Karlovcu, koja se namjeravala budućih školskih praznikah obdržavati.*“

Да и шира публика упозна цијељ намјераваном састанку, навађам овдје и програм састанка, који овако гласи :

1. Учитељи и учитељице, који су за своје звање у овој школи оспособљени, имају према искуству своме да ријеше, да ли би се „наставни план“ исте школе имао у чем да промијени, т. ј. да ли би се предавање неких предмета имало да прошири, а предавање неких предмета да сузи. О чему би се ријешење поднијело СНЦШ. Савјету.

2. Истој школи, као духовној мајци својој, поклањамо заставу, те је приликом тога састанка свечано посвећујемо.

3. Прослављамо тридесет годишњицу педагогијског рада оца садашње српске народне школе Дра Ђорђа Натошевића.

Стављам ову ствар на срце свима онима, који су позвани да бдију над напретком наше српске народне школе и подмлатка народног у њој! Рељево, код Сарајева, 12. Маја 1887.

Предеједник одбора : *Радо Калембер, учитељ богословије.*

Јавна хвала. Господину Јовану Настићу срп. нар. учитељу сентомашком, који је имао доброту овомесној школској књијници поклонити 6 комада одабраних књига, изриче се овим путем јавна хвала. Из седнице школског одбора срп. прав. цркв. школ. општине, у Ст. Керу 25. Маја (6. јуна) 1887. држане.

Арк. Р. Павловић,
церовођа.

Андрија Вукосављев,
председник школског одбора.

Јавна захвала. Православној српској црквеној општини у Меленцима најтоплије благодарим на племенитом дару, — годишњој потпори од 80 форината, што сам три године за време мог учења у учитељској школи сомборској уживао. — У Сомбору 1. Јунија 1887.

Васа Јовановић,
приправник трећег разреда.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— У Србском Милетићу у Бачкој тражи се учитељ или учитељица, с обвезом, да уз све дужности у школи има и у цркви појати. Плата се састоји из по сесије земље, која доноси чисте аренде 300 фор., а закупник дужан је на њу данак и еквивалент плаћати; уз то ужива учитељ леп стан с вртом. Молбенице с доказима имају се до 24 Јунија (по нашем г. Стевану Грађанском председнику црквеног одбора у Срб. Милетићу (*Rács Militics*) поднети.

— У Зворнику у Босни тражи се учитељ на православној србској вероисповедној школи. Плата је 500 фор. стач и два хвата дрва за огрев. Проситељ мора бити Србин православне вере, који је учитељску школу с добрим успехом свршио. У дужност учитељу спада и појање у цркви. Молбенице до Петрова дне имају се поднети православној србској цркв. школској обштини у Зворнику.

— У Бања Луци у Босни тражи се учитељ за I. и II. разред србске православне вероисповедне народне школе. Плата је 600 фор. а. вр. 32 фор. у име дрварине и слободан стан. Учитељу, осим наставе у прописаним учевним предметима, спада у дужност и појање у цркви. Рок до 20 Јулија о. г. Молбенице се имају поднети до истога рока правосл. србској црквено-школкој обштини у Бањалуци.

— У Фочи, у Херцеговини, тражи се учитељ за сва четири разреда србске православне мушке школе, у којој има до 50 деце. Плата је учитељу 600 форинти и 30 фор. у име дрварине и слободан стан. У учитељеву дужност спада и појање у цркви без посебне награде. Молбенице с доказима о свршеним наукама, о учитељском оспособљењу и досадашњем службовању имају се до 20 Јулија о. г. православном србском цркв. школском одбору у Фочи поднети. Ово ће се место попунити 1. Августа о. г. по старом календару.

— На трговачким школама у Сарајеву, Брчкој, Мостару, Бањалуци, у Бјелини и Бихачу и Лијевну има упражњених учитељских места. Плата је на сваком месту 800 фор. 200 фор. станарине и 200 фор. доплата. Молбенице са доказима се имају до 20. Јулија по новом ц. кр. земаљ. ској влади за Босну и Херцеговину у Сарајево поднети.

— На комуналним школама у Босни и Херцеговини попуниће се 20 Августа о. г. по новом више учитељских места са годишњом платом од 500 до 600 форинти са ставом, вртом и довољном количином дрва за огрев. Молбенице се имају до 28. Јунија ове године по новом на вис. земаљску владу у Сарајеву поднети.

— У Куманима тражи се учитељ. Плата је 500 фор. један ланац ораће земље, стан с вртом, сламе колико је нужно. Учитељу у дужност спада осим предавања сви прописаних наука још и настава у црквеном, а по могућству и у хармоничком појању, а такође у вртарству и у гимнастици. Учитељ је дужан и у цркви појати. Рок до 20. Јулија о. г. по нашем. Молбенице се у плаћеном писму управити имају на местни Школски Одбор у Куманима.

 Са овим бројем завршује се прво помодиште Школскога Листа. До сада је врло мало обштина, којима се лист шаље, предилату послало. С тога поново умољавамо Г. Г. учитеље, да се постарају код догичних црквених или грађанских обштина порадити, да нам се овогодишња предилата што скорије путем поште пошаље. Уједно молимо г. г. учитеље и остале пријатеље овога листа, на чије се име лист шаље, а који досада овогодишњу предилату не послаше, да је што скорије подмире; јер иначе се неће моћи лист овај уредно издавати.